

Dadaismen

Reaksjon på **1. verdenskrig**.

Krigen Knuste drømmen om "god" teknologi. Framtidsoptimismen fikk et sjokk. Det offisielle samfunnets løgn. Det gamle Europas sammenbrudd. Verden opplevdes som total meningsløs.. Hat blandt kunstnere overfor autoriteter. Lengsel etter Tabula Rasa (ubeskrevet blad)

Sveits nøytralt; Zurich; tilfluktsted for militærnektende, anarkister, kunstnere og bolsjeviker .

Cafe de la Terrasse; **cabaret Voltaire** 1916. Aktive dadaister;

Hugo Ball.(1886-1927) **Hans Arp** (1887-1966). **Tristan Tzara**(1896-1963). **Marcel Janco**(1895-). **Richard Huelsenbeck**(1892-1974). **Hans Richter**(1888-1976). **Viking Eggeling**(1880-1925)

Betegnelsen Dada, funnet på slump i fransk ordbok: "kjepphest, fix ide." I det barnslige uttrykket fant de et uttrykk for sin nihilisme, forakt for borgerskapets konvensjoner og politikere.

Hensikten var å ødelegge troen på det fornuftige og rasjonelle. Latterliggjøring og angrep på hykleriet, politikken. Autoritetsforakt. Angripe tradisjonelle skjønnhetsbegreper og idealer. Avskaffe "Kunsten": **Anti-kunst**.

Den gamle kunsten ble betraktet som tom veggpynt. Benytte grovheter, råskap, kaos og uorden. Frihet til å eksperimentere, sjokkere. Alle midler tillatt. Ødelegge genidyrkelsen.

Kunsten skulle avspeile verdens uorden og meningsløshet, det tilfeldige, og Hverdagens virkelighet.

Dada var en livsfilosofi, ikke en estetisk stil! For og imot alt! Livet kan ikke tas på alvor. Gjøre livet til et dikt. Mot enhver spesialisering. Kunsten ikke tjene en sosial interesse. Forandre verden ved å endre språkets orden.

Dada ønsker å ødelegge oppfattelsen av fornuft og oppdage en irrasjonell orden; en anonym, kollektiv kunst, redde menneskeheten fra tidens vannvidd.

Zurich:ekspresjonistisk.

Cabaret Voltaire; absurd teater og simultandiktopplesning, skape Sensasjon og skandale. Kjente diktverk ble revet i biter og bruddstykkene lest høyt i tilfeldig orden.

Hugo Ball: oppfant lyd-diktene. Språket plukket fra hverandre, lydene kombinert på nytt, til et lyd-bilde. Finne fram til ordenes uskyld og renhet.

Hans Arp.1887-1966

Samarbeid med andre kunstnere, benyttet tilfeldigheter i kunsten for å utfordre tradisjonelle kunst-roller. Samarbeid med sin kone, kunstneren og designeren **Sophie Taeuber, om felles tekstil-arbeider**.

Berlin; Anti-ekspresjonisme. "Club dada" Politisk, til venstre for Weimarregjeringen. 1918: Milsykket politisk revolt (Rosa Luxemburg og rådkommunismen). Antikrigsprotest. Keiseren måtte abdisere.

Raoul Hausmann 1886-1971

En av de ledende dadaister i berlin."Dadasopher, Dadaraol, Ringmaster of the dada circus."

Lyddikt: Optophonemes.

Fotomontasje; Teknikken typisk for berlin-dada. Trykt tekst og foto."Montasje" i stedet for komposisjon (anti-kunst). "Fotomontører".

En radikal versjon av verden gjennom bruk av virkelige fragmenter. Lik fotoets objektivitet men i en ny og overraskende, "undergravende" kombinasjon.

”Tatlin bor hjemme”; Fotocollage.

”Mekanisk hode” ; fundne objekter montert sammen

The spirit of our age. 1920

Menneskets bevissthet fylt av uvesentligheter. En karakterløs mannekeng-figur.

Hannah Höch. 1889-1978 (kalt ”dadasophess”.)

Fotomontasjer. Forene en drøms autoritet med fotoets ”sannhet”.

Kvinnerollen i kunstverden, samtiden, ironiske kommentarer, foto fra moderne blader med ny kvinnerolle.

” Incision with the dada kitchen knife through germanys last weimar beer-belly cultural epoch.

Et snitt av året 1920. Bybilder, mekanikken, myndigheter, kunstnere, artister, hendelser. Ikke en komp, men en samling bruddstykker av informasjon.

Et profetisk bilde om det kommende Berlin.

George Grosz 1893- 1959

Aktiv kommunist. Kalt ”Propagandada”

Daum marries her pedantic automaton ”george” in may 1920 john heartfield is very glad of it. 1920

Seg selv som automaton. Med sin kommende kone Maud.

JohnHeartfield/ (helmut herzenfelde.)1891-1968

”Montuerdada”. Politisk radikal.

Tok et engelsk navn 1915 (sammen med G grosz) i protest mot krigen, som ble opplevd som tysklands ansvar. Startet ” Grosz-Heartfield-corporation” og lagde fotomontasjer sammen. Inspirert av industrielle prosesser. Ikke den kreative kunstnermyten, men I stedet en mekanisk produksjonsprosess.

”War can only be combatted with the language of war”. Stilt for retten for å ha fornærmet den preussiske armé.

Hans arbeider hadde verdi som reproduksjoner, i møte med massemedia og publikum. originalen ble ofte kastet. Ønsket å bryte med mytene om originalens aura.

Lagde bokomslag til forfattere, illustrasjoner til arbeiderblader og politiske tidsskrifter, politiske plakater, både i Tyskland, Praha, og Russland.

Hannover; Kurt Schwitters(1887-1948) Samlet søppel. Collager. byens avfall.

Montert I kubistiske, konstruktivistiske komposisjoner. MERZBAU (”Kathedral des erotischen elendis”) 1923. Stor rominstallasjon I eget hjem , ødelagt 1943.

”merz”-kunst; ; Alle materialer kan anvendes for kunst. Alle matrialer er

Likeverdige, men må tas ut av sin opprinnelige sammenheng. Gi kunsten større frihet, (ikke avskaffe den). I landflyktighet i Norge, bosatte seg I Sandvika. Innendørs installasjon i Sandvika/Lysaker, men ødelagt i brann. Hytte ved Molde, Hjertøya; de siste rester av hans Rominstallasjoner.

Hadde stor suksess med sin diktsamling Anna Blume (10000 ex). De andre dadaistene tok avstand fra ham. Anklaget ham for å være borgerlig med radikal image.

Merz ble navnet på alt han gjorde, tegninger, maleri, poesi, skulpturer.arkitektur. etc- ”Merz betyr å skape forbindelser mellom alt I verden”(1924).

Så ikke på seg selv som en politisk kunstner, men fanget opp i sine arbeider den politiske tilstanden i sin tid.

Henie Onstad Kunstsenter har en stor samling av Schwitters.

New York DADA.

Tha Armory show 1913, brakte europeisk modernisme til NY.

Francis Picabia; 1879-1953

Symbolske maskin-bilder. 1915; Paul Haviland, I magasinet "291"; "Man made the machine in his own image. She has limbs which acts; lungs which breathe, a heart which beats, a nervous system through which runs electricity. The phonograph is the image of his voice; the camera the image of the eye. The machine is his daughter born without a mother".

Besatt av maskiner og mekanisk sex. maskinen som metafor på pornografisk fantasi; seksualitet som ren mekanikk og drift. Menneskelige relasjoner som mekaniske prosesser. Sjøkkvirkning på publikum. Ønsket å finne et malerisk uttrykk for ingeniørens tidsalder. Nøkternt og skjematisk. En kommentar til de etablerte forestillingene om maleri.

"Parade amoureuse" 1917

Kjønnes rolle I en moderne maskinverden.

Man Ray(Emanuel Rudnizky)

1890-1976

Eksperimenter både med maleri (airbrush og stensiler) og foto (solarisasjon, foto uten kamera; rayographs)

"Gift" 1921;(en forløper til "et surrealistisk objekt ")

Strykejern med spiker. Inspirert av forfatteren Comte de Lautreaumonts beskrivelse av det tilfeldige møtet mellom ulike objekter; en paraply og en symaskin på et dissekjonsbord. Kombinasjonen av materialer skaper et nytt objekt, som mister sin praktiske funksjon;

Marcel Duchamp(1887-1968)

" I tell them that the tricks of today are the truths of tomorrow"

"I have forced myself to contradict myself in order to avoid conforming to my own taste"

1905; ikke antatt ved akademiet (modellstudiet); stiller derfor spørsmål om kriteriene for kunst.

Alltid skeptisk til maleriets muligheter, tilfredstilte ikke hans krav om objektivitet og det vitenskapelige ved kunsten. Sluttet å male I 1915.

Interesert I et brudd med publikums konvensjonelle forventinger til kunsten. Ønsket ikke å ødelægge kunsten , men stille nye, ikke tidlig stilte spørsmål om kunst ved hjelp av kunst. En både seriøs og ironisk lek med kunstverden.

Duchamp interessert I alle slags tolkninger av egne arbeider; interessert I de tankene folk gjorde seg.

Duchamp hadde et intellektuelt forhold til kunst.

Avmystifisere kunsten.

"Kvinne som går ned en trapp": kubisme, tidsforløp. **LHOOQ**.1919; ironi over leonardos posisjon i historien..(Antyder leonardos homoseksuelle legning.)

Forvandle maleriet til et produkt av strukturene I det nye århundre. Fjerne alle konvensjonelle maleriske kvaliteter fra maleriet.

Tar i bruk ferdigproduserte gjenstander.

Ikke til hensikt å skape kunst, men kommentarer, spørsmål til hva som definerer kunst; **ready-mades**.

Urinoir, Fontene 1917.New York. En utforskning av begrepene ved å plassere en gjenstand som ikke hører til innen kunstverden i et galleri.Stiller også spørsmål til

kunstinstitusjonene. Hvem definerer. Hva definerer? Peker på kontekstens (sammenhengen) betydning for hva som er kunst.

Kunsthandlingen ligger i ideen, og i det å velge ut. Å gi en tittel som gir objektet en annen mening enn før.

Fontenen, signert R.Mutt, sendt til en åpen utstilling, men ble skjult for publikum. Publikumet kan ikke lenger akseptere et verk som "godt", "dårlig", men stille seg spørsmålet om hva som er kunst. Altså et FILOSOFISK spørsmål, (ikke en SMAKSDOM). Objektet får en annen betydning. Tre endringer til det ferdige produserte objektet; plassert på en sokkel, signert og datert, plassert I kunstgalleriet. Alle objekter kan bli kunst hvis de får de attributtene som kjennetegner kunst.

3 Standard stoppages; gjennomføringen/utføringen av idéen; en meter lange snorer ble sluppet fra en høyde av en meter; slik de falt ble de limt fast på et lerrettsunderlag; tre-plater ble skåret til som "ekko" av trådenes kurver; tilfeldige standarder, selvmotsigende, men samtidig standarder.

Pseudonym; **Rose Selavy;** stille spørsmål til kjønnsroller, identiteter.

"I believe very strongly in eroticism, because that's really a pretty universal thing the world over, something that people understand".

Det store glass"1915-23. Et mystisk arbeid som ikke avslører sin mening. Noen stikkord; menneske - maskin. Menneskelige funksjoner som mekanisme; " den hengte brud"; metafor for binding til foreldre. om lyst og begjær. Avkledt av sine egne fantasier (eller av ungene, representert gjennom de hengende uniformene); ungenmaskinen; politi, kavalleri; knyttet til Sjokolademaskin, (maskinens sjel). Sjokolade-maskinen, metafor for masturbasjon.

Et verk preget av stillhet og venten, brudgomnene synes å være drevet I sirkel av en slags mølle, motor.

Fra 1920-åra trakk Duchamp seg tilbake fra kunstscenen, for å konsentrere seg om sjakk. men holdt på med noen arbeider i det skjulte.

Mytisk posisjon innen konseptkunst i 1960-åra.

Siste arbeid, oppdaget etter hans død; **Etant Donnés;** 1 la chute d'eau, 2 le gaz d'éclairage (Given, 1 The waterfall, 2 the illuminating gas) produsert ved hjelp av Teeny Duchamp (gift med Duchamp fra 1954) ; direkte og voyeuristisk; en kvinne, død etterlatt? Både misbrukt og avseksualisert. Som et utstoppet dyr på naturhistorisk museum. Landskapet bak minner om Mona Lisa bakgrunnen. Betrakteren må titte på verket gjennom nøkkelhullet, og gjenopplever slik sin skam ved å se inn I det forbudte.

dada opphører som bevegelse. ca 1920.

Noen dadaister samles I Paris etter krigen, dette blir kjernen I den nye Surrealistbevegelsen fra 1924.